

بازتاب عاشورا
در فقه سیاسی شیعه

سیدضیاء مرتضوی

سرشناسه: مرتضوی، سیدضیاء، ۱۳۳۷ -
عنوان و نام پدید آور: بازتاب عاشورا در فقه سیاسی شیعه/سید ضیاء مرتضوی.
مشخصات نشر: تهران: میراث اهل قلم، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۸۸ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۸۸-۲۵-۱
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
موضوع: واقعه کربلا، ۶۱ق.
Karbala, Battle of, Karbala, Iraq, ۶۸۰. موضوع:
عاشورا-- فلسفه موضوع:
Tenth of Muharram-- Philosophy موضوع:
علوم سیاسی (فقه) موضوع:
Political science (Islamic law) موضوع:
رده بندی کنگره: BP۴۱/۵
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۹۵۲۴
شماره کتابشناسی: ۸۴۵۶۷۱۸

بازتاب عاشورا در فقه سیاسی شیعه

سیدضیاء مرتضوی

صفحه آرا: مصطفی خانیانی
نوبت چاپ: اول، تابستان ۱۴۰۰، شمارگان: ۱۰۰ نسخه

مرکز پخش: ۳۳۳۵۵۷۷ - ۰۲۱
پيامک و تلگرام: ۰۹۳۷۰۷۷۰۳۰۳

بسم الله الملك الاعلی این کتاب در انتشارات میراث اهل قلم و زیر نظر شورای سیاست گذاری طراح و تولید شده است.
شانی سنی: تهران، کبیتی: ۱۷۱۴۶۴۴۹۱؛ تلفن تماس: ۳۳۳۵۵۷۷؛ پلاک: ۳۳۷-۷۷-۳۰۳.
طراح لوگوی کتاب دانشگاه: امیر حسین رازقی طراح آرم میراث: سیدملک، خوشنویس: امیر شهبازی؛ چاپ: میراث، نظارت و مضافتگی:
سید مصور میری؛ پشتیبانی و تدارکات: آرش باغ عمادی، علی حدادی؛ مدیر هنری: مجید زمخسار؛
سرپرست: فاطمه علیزاده؛ جلدتین مدیر عامل: محسن حدادی، مدیر عامل: محمد رضا حدادی؛ وگمعه رب العالمین

■ فهرست

- ۷ مقدمه
- ۹ چشم‌انداز نگاه فقهی به عاشورا و قاعده‌مندی آن
- ۱۷ خاستگاه و قلمرو نگاه فقهی به عاشورا
- ۲۲ تحلیل بر پایه گمان امام حسین(ع) به زنده‌ماندن
- ۳۱ تحلیل بر پایه پذیرش شهادت و قتل شرافتمندانه
- ۳۶ تحلیل بر پایه حکم تخییر و عدم الزام شرعی
- ۴۶ تحلیل بر پایه ضرورت دفاع از اصل دین و حفظ مذهب
- ۴۹ تحلیل بر پایه راز شمردن و مسئولیت ویژه دانستن
- ۶۱ تحلیل بر پایه نظریه قیام برای برپایی حکومت اسلامی

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله والصلاة على رسول الله و على آله الاطهار
لا سيما سيد الشهداء حسين بن علي بن ابي طالب

مقدمه

برگزاری نخستین کنگره بین‌المللی امام خمینی و فرهنگ عاشورا در سال ۱۳۷۴، همزمان با دهه محرم و سالگرد رحلت بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت‌الله العظمی امام خمینی (رضوان الله علیه، به همت موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی و با دبیری جناب حجت‌الاسلام و المسلمین سیدمحمد خاتمی، فرصتی مغتنم برای بررسی و تحلیل عاشورا و فرهنگ برخاسته از آن بود که از سال‌های نخست پس از رویداد عاشورا شروع به شکل‌گیری کرد و بسته به فضا و شرایط موجود به مرور بر گستره و ژرفایی آن افزوده شد و از جمله در منابع تاریخی، حدیثی، کلامی، هنری، ادبی و فقهی بازتاب یافت. یکی از چشم‌اندازهای حرکت حضرت امام حسین (ع) و به صورت خاص، ایستادگی ایشان تا سرحد شهادت، تحلیل آن از نگاه فقهی و نوع نگاهی که فقهای ما به این موضوع در چارچوب موازین اجتهادی داشته‌اند بود؛ امری که تا آن زمان به صورت یکجا صورت نگرفته بود و نگارنده از همین منظر مقاله مبسوطی را با عنوان «عاشورا در فقه» نگاشت و در نشست نخست کنگره یادشده مطرح ساخت. تازگی موضوع و سنجشی که در این پژوهش میان تحلیل و دیدگاه امام خمینی و چند تن از فقهای بزرگ صورت گرفته بود، مایه استقبال علاقه‌مندان این مباحث

شد. این مقاله همزمان در ویژه‌نامه روزنامه جمهوری اسلامی که به مناسبت یادشده فراهم آمده بود، منتشر شد. با این حال و افزون بر انتشار آن در مجموعه مقالات کنگره و مجله حضور، دوباره در سال ۱۳۷۷ همراه با افزوده‌هایی چند و اندکی اصلاحات، از سوی مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی در قالب کتاب با همان عنوان «عاشورا در فقه» منتشر شد.

با اعلام سال ۱۳۸۱ به عنوان سال امام حسین (ع)، نگارنده در مسئولیت سردبیری فصلنامه حکومت اسلامی، وابسته به دبیرخانه مجلس خبرگان رهبری، سه شماره مجله را به این مناسبت، ویژه اندیشه سیاسی عاشورا ساخت؛ شماره‌های ۲۵، ۲۶ و ۲۷ که در حجم ۱۵۰۰ صفحه منتشر شد و این امر فرصتی به دست داد تا با بازنگری دوباره در اصل مقاله یادشده، از جمله در چینش مباحث و افزودن و حذف برخی مطالب، این بحث بار دیگر با عنوان «بازتاب عاشورا در فقه سیاسی شیعه» در شماره سوم ویژه‌نامه مربوط به بهار ۱۳۸۲، در معرض نگاه علاقه‌مندان قرار گیرد.

اینک پس از گذشت سال‌ها فرصتی به دست آمد که با توجه به زنده بودن موضوع، مقاله دوم، همراه با برخی اصلاحات و افزوده‌ها بازنگری و بازنویسی کامل شود و با همان عنوان به علاقه‌مندان تقدیم گردد. با این امید که همچنان گامی کوچک در تبیین رویداد عاشورا و حرکت الهی و ماندگار حضرت سیدالشهداء (ع) و نیز ارج نهادن به فقه والای شیعه و مجاهدت‌های فقهای ارجمند، به ویژه شرح نگاه فقهی متمایز امام خمینی، رضوان الله علیه، به این قیام و حرکت باشد. ان شاء الله تعالی.

قم - سیدضیاء مرتضوی

۱۱ مرداد ۱۴۰۰ / ۲۲ ذی‌الحجه ۱۴۴۲